

Låga löner viktiga för integrationen

LÄGSTALÖNER Lägre löner är ett sätt att bidra till att nya enklare jobb växer fram. Men leder lägre löner för flyktingar till lägre löner för andra löntagare? Avstegen från nuvarande lägstalöner borde hanteras genom avtalsförhandlingar och begränsas till personer med mycket låga kvalifikationer, skriver professor John Hassler.

Den stora flyktinginvandringen till Sverige är en av de största utmaningarna för Sverige på mycket länge. Det är av avgörande betydelse att de nya svenskarna snabbare än hittills kommer i arbete. För detta behövs många olika reformer inkluderande förbättrad utbildning och snabbare validering av de nyanländas kvalifikationer. Men även om vi lyckas med detta måste vi realistiskt räkna med att en betydande grupp nya svenskar framöver inte kommer att ha tillräckliga kunskaper för att framgångsrikt kunna konkurrera på dagens arbetsmarknad.

SvD NÄRINGS LIV DEBATT

SvD Debatt, debatt@svd.se, Telefon 08-13 51 49
Redaktör Carina Stennesson, Bitr redaktör Carl-Johan Bilkenroth
Webb: SvD.se/naringsliv/debatt, Twitter: twitter.com/SvDDebatt
Facebook: SvD Debatt

Finanspolitiska rådet har därför också argumenterat för lägre löner som ett sätt att bidra till att nya enklare jobb växer fram. Avstegen från nuvarande lägstalöner borde hanteras inom ramen för nuvarande system för avtalsförhandlingar och begränsas till personer med mycket låga kvalifikationer och utan erfarenhet från den svenska arbetsmarknaden. Även om detta självfallet inte löser alla problem skulle det kunna vara en viktig komponent i en förbättrad integrationspolitik.

En viktig fråga som på senare tid fått stor uppmärksamhet är om lägre löner för personer med låg kompetens riskerar att leda till att andra låglöne-grupper drabbas. Detta skulle kunna ske genom att deras löner utvecklas sämre än de annars skulle gjort. Oron för detta ska tas på allvar men min bedömning är att risken för sådana effekter är liten. Risken har dock av vissa debattörer överdrivits på ett sätt som minskar förutsättningarna för en konstruktiv debatt om integrationspolitiken.

Man kan inte utifrån teoretiska resonemang utsluta att sänkta löner för en grupp av arbetssökande spiller över i form av sänkta löner för andra. En mekanism som kan orsaka detta är att arbetsgivare som får möjlighet att anställa vissa personer till lägre löner då väljer dessa i stället för dem som begär högre lön. En sådan konkurrens skulle kunna orsaka en press nedåt på de avtalade minimilönerna.

Internationell empirisk forskning har studerat om minimilöner påverkar lönerna också för dem som ligger över minimilönen. Flera amerikanska studier har visat att så verkar kunna vara fallet. En sänkning av minimilönen skulle då kunna leda till lägre löner för fler än dem som är direkt påverkade. Senare tids forskning inkluderande studier från Storbritannien har dock indikerat att sådana överspillningseffekter

är mindre än man tidigare trott. En nyligen publicerad amerikansk studie visar att uppmätta överspillningseffekter skulle kunna vara orsakade av mätfel.

Det svenska Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (Ifau) har analyserat effekter av förändringar i lägstalöner i Sverige. Deras studie indikerar att i sektorer där lägstalönerna är viktiga för lönebildningen (tjänstesektorer men inte i tillverkningsindustrin) så spiller en höjning av lägstalönen över så att också de strax över lägstalönen får en höjning av sin lön. En inte orimlig tolkning av detta är att också sänkningar av lägstalönerna skulle kunna leda till lägre löner lite högre upp i inkomstfördelningen.

”

Om förslaget om avsteg från avtalade lägstalöner införs mot fackföreningarnas vilja riskerar det att bli verkningslöst.

Trots dessa delvis motsägelsefulla resultat från forskningen är det en rimlig slutsats att vissa överspillningseffekter av minimilöner förmodligen finns. Evidensen för dessa överspillningseffekter har dock i den svenska debatten använts på ett felaktigt sätt. Även om förändringar i minimilönen kan spilla över på löner ovanför de som direkt påverkas betyder inte det att enklare jobb med lägre löner för flyktingar behöver leda till att breda låglönegrupper också får en sämre löneutveckling.

• **För det första** menar vi inte att lägstalönerna bör sänkas generellt. Lägstalönerna för personer med arbetslivserfarenhet och/eller fullbordad utbildning behöver inte sänkas och därmed uppstår inte heller några överspillningseffekter.

• **För det andra** förefaller det inte heller särskilt sannolikt att pressen på fackföreningarna att vara återhållsamma med låglönesatsningar skulle öka. Förmodligen är det precis tvärtom. Ett starkt argument mot högre lägstalöner är att de höjer trösklarna för den stora gruppen flyktingar som framöver måste beredas plats på arbetsmarknaden. Genom att undanta de grupper flyktingar som kommer att ha det allra svårast att få jobb bortfaller detta argument. Särskilt i dagens konjunkturläge borde detta öka förutsättningarna för LO att driva låglönesatsningar. Risken för en press nedåt på de generella lägstalönerna kan däremot komma att bli stor

Integrationspolitiken har blivit en arena för partipolitisk profilering. Särskilt gäller det frågan om lägre löner för flyktingar med låga kvalifikationer, skriver John Hassler. FOTO: MARCUS ERICSSON/TT

om integrationen misslyckas och arbetslösheten bland de nya svenskarna blir lika hög som den nu är för utrikes födda med låg utbildning.

• **För det tredje** skulle risken för negativa konkurrens-effekter minska i den mån de lägre lönerna leder till att nya typer av jobb växer fram. I många fall kan man snarare tänka sig att motsatsen sker genom att existerande arbetskraft avlastas enkla arbetsuppgifter. Genom att i större utsträckning kunna fokusera på de uppgifter som kräver erfarenhet och/eller utbildning kan de anställas produktivitet öka och därmed löneutrymmet växa. Detta innebär inte att konkurrens mellan existerande arbetskraft och nya svenskar med lägre löner helt kan uteslutas. Främst kan det tänkas gälla enklare servicejobb inom bland annat restaurangbranschen. Här är dock förmodligen konkurrensen från svartarbete ett större problem. Höga lägstalöner för alla är inte ett effektivt sätt att eliminera denna konkurrens.

I debatten har framförts förslag om statligt ingripande i löneprocessen genom lagstiftning. Jag vill av flera skäl bestämt avråda från detta. Om förslaget om avsteg från avtalade lägstalöner införs mot fackföreningarnas vilja riskerar det att bli verkningslöst. Många potentiella arbetsgivare skulle säkert avstå från att anställa flyktingar till lägre lön om man riskerar att utsättas för kritik eller andra aktioner från facket. De som eventuellt anställs skulle förmodligen också komma att hamna utanför fackföreningarna. Det vore olyckligt eftersom det som ny svensk är extra värdefullt att få det stöd och skydd som ett medlemskap i facket utgör. Att bli medlem i facket är helt enkelt en viktig del av integrationsprocessen.

Förra årets akuta flyktingkris ledde till en radikal omprövning av det svenska flyktingmottagandet. Många tidigare heliga kor slaktades och en konstruktiv politisk diskussion ledde till breda överenskommelser om stora förändringar i reglerna för asylansökning. Motsatsen gäller tyvärr för diskussionen om integrationspolitiken. Denna har i stället blivit en arena för partipolitisk profilering. Särskilt gäller det frågan om lägre löner för flyktingar med låga kvalifikationer. Den begränsade och hanterbara risken för att integrationen av de nya svenskarna skulle behöva ske till priset av ökad ojämlikhet har överdrivits i syfte att konstruera en konstlad högervänsterdimension i den politiska diskussionen. Detta riskerar att förstöra möjligheterna till en lyckosam integrering av de nya svenskarna. Det är bråttom att förbättra integrationspolitiken men ännu är det inte för sent.

JOHN HASSLER

professor i nationalekonomi och ordförande i Finanspolitiska rådet

Diskutera artikeln på SvD Debatt på Facebook

Vill du veta när nya artiklar läggs ut på svd.se/debatt under dagen? Följ oss på Facebook så hittar du våra debattartiklar i ditt flöde. Här kan du också kommentera och diskutera aktuell debatt. Vår sida på Facebook heter: **SvD Debatt**

FAKTA

Finanspolitiska rådet är en myndighet bildad 2007. Rådet består av sex ledamöter plus ett kansli med fem anställda. Rådets uppgift är att göra en oberoende granskning av regeringens finanspolitik.

SvD

Chefredaktör och ansvarig utgivare Fredric Karén fredric.karen@svd.se **Redaktionschef och stf ansvarig utgivare** Maria Rimpi maria.rimpi@svd.se **Tf chef SvD Näringsliv** Gunvor Frykholm gunvor.frykholm@svd.se **Administrativ redaktionschef och stf ansvarig utgivare** Niklas Kierkegaard niklas.kierkegaard@svd.se **Verkställande direktör** Gunilla Asker gunilla.asker@svd.se **Kommunikationschef** Björn Hygstedt bjorn.hygstedt@svd.se **ANNONSERA Företag** 08-13 50 00 Fax 08-13 51 13 annonsbokning@svd.se **Privat** 08-13 00 10, fax 08-13 51 13, privatannonser@svd.se **KONTAKT E-post** naringsliv@svd.se **Växel** 08-13 50 00 **Postadress** SvD, 105 17 Stockholm **Besöksadress** Västra Järnvägsgatan 21 **Ny prenumeration** 08-618 02 20 eller på SvD.se/prenumerera **Prenumerationsärenden** 08-618 02 20 eller på SvD.se/kundservice SvD ansvarar ej för insänt, ej beställt material. **Tryck:** V-TAB Göteborg och Södertälje © 2016

SvD Näringsliv i sociala medier →

Följ oss för snabb nyhetsuppdatering, analyser och lästips.

twitter.com/SvDNaringsliv
facebook.com/svd.naringsliv
instagram.com/svdnaringsliv